

De Verenigde Belgische Staten

Door Johan Laevers

Historisch overzicht:

De Verenigde Belgische Staten ontstonden uit een confederatie¹ van een reeks onafhankelijkverklaringen van vorstendommen van de Zuidelijke Nederlanden op 11 januari 1790. De aanzet tot het ontstaan van deze Vereingde Belgische Staten kwam voort uit de vernieuwingspolitiek van Keizer Jozef II, ook wel eens Keizer Koster genoemd, die zijn rijk efficiënter en moderner wou organiseren. De hervormingen die hij hiervoor doorvoerde lokten hevig protest uit bij de bevolking.

Toen Jozef II zijn moeder Maria-Theresia opvolgde in 1780 begon hij eerst met het hervormen van de clerus. Hij beval in 1783 tot het opheffen van kloosterorden die in zijn ogen nutteloos waren, hoewel hier niet veel van terecht kwam, moesten toch een 160-tal kloosters hun deuren sluiten.

Ook het parochieleven daverde op zijn grondvesten toen hij paal en perk stelde aan de volgens hem wildgroei van broederschappen (Broederschap van het heilige Sacrament, van de heilige Rozenkrans,...). Zij werden opgeheven en vervangen door “Cofrérie van de werkzame naastenliefde”. De verschillende processies die in de meeste parochies jaarlijks plaatsvonden werden tot maximaal twee per jaar herleid, met de bepaling dat beelden of gekostumeerde groepen niet toegelaten waren. Groepsbedevaarten waren volledig verboden.

De kermissen, die vaak een lichtpunt waren in het eentonige bestaan van de parochianen, moesten voortaan ook allen op dezelfde dag worden gehouden. Vanaf 1787 voerde hij ook hervormingen door op gerechtelijk en bestuurlijk vlak. Vele lokale aristocaten zagen hierdoor hun ambt verdwijnen en samen met de kerkelijke oppositie vormden ze een verzetsbeweging.

Aanvankelijk leidde dit tot het ontstaan van twee bewegingen, namelijk de Statisten onder leiding van Hendrik Van der Noot en de Vockisten onder leiding van Jan-Frans Vonck. De Vonckisten steunden aanvankelijk de hervormingen, doch door de manier waarop Jozef II deze doorvoerde sloten zij zich snel aan bij het verzet van de Statisten. De statisten zijn van in het begin blijven vasthouden aan de oude vrijheden en systemen. De laatste druppel werd bereikt toen Jozef II op 8 juni 1789 de “Brabantse Blijde Inkomst”² afschafte. Door dit toedoen kwam Brabant openlijk in opstand, deze opstand is beter gekend onder de benaming “de Brabantse Omwenteling”.

Van der Noot vlucht naar Breda alwaar hij een klein opstandelingenleger weet samen te stellen met buitenlandse steun en vele gevluchte opstandelingen om de Oostenrijkers te verjagen uit Brabant. In oktober 1789 valt dit opstandelingenleger Brabant binnen en veroveren zij, geholpen door het feit dat het Oostenrijkse leger opgehouden was door een oorlog tegen de Turken, Brussel. Het Oostenrijkse leger vlucht en van der Noot roept de onafhankelijkheid van het Brabantse volk uit. Gesterkt door het voorbeeld van Brabant volgden al snel andere Staten van de Zuiderlijke Nederlanden en op 10 januari 1790 worden de verenigde Belgische Staten uitgeroepen en een federale grondwet zag het licht. Al snel heerste er verdeeldheid doordat bij de gewone burgers veel

keizergezinden (Jozefixten) waren die de herwonnen posities van adel en clerus met lede ogen aanschouwden. De democratisch ingestelde Vonckisten pleitten zelfs voor een verruiming van de vertegenwoordiging in de Staten-Generaal door middel van algemene verkiezingen. Een opstand van de Jozefisten werd onderdrukt en de leiders van de Vonckisten dienden het land te verlaten.

Jozef II komt te overlijden en wordt opgevolgd door Leopold II die korte metten maakt met de opstandige Staten. Op zijn bevel rukt het Oostenrijkse leger op naar onze gewesten en gealarmeerd door deze berichten verzameld het leger van de Belgische Onafhankelijke Staten zich op 12 september te Leuven en te Tienen, alwaar het prille leger door de Oostenrijkers verslagen wordt en opnieuw onder hun gezag komen.

1 een confederatie of een statenbond is een staatsvorm van onafhankelijke deelstaten die op basis van een gezamenlijk verdrag een staat vormen. Het is een verbinding tussen soevereine staten die hun eigen soevereiniteit behouden, maar overeenkomen om bepaalde aangelegenheden, zoals de buitenlandse belangen en de veiligheid, gemeenschappelijk te regelen

2 de Blijde Inkomst is een charter, afgesloten op 3 januari 1356 door Johanna van Brabant en haar man Wenceslas, dat de verhouding tussen de Vorst van Brabant en zijn onderdanen regelde. Het bevatte onder andere bepalingen met betrekking tot de gehoorzaamheid van de onderdanen, maar ook de ondeelbaarheid van Brabant. Dit document fungeerde als een soort grondwet die de burgers beschermde tegen de vorstelijke willekeur en alle vorsten, tot Jozef II in de 18^e eeuw, hebben bij hun inhuldiging trouw aan de Blijde Inkomst moeten afleggen.

Munten:

Deze korte periode (slechts negen maanden) van onafhankelijkheid van de Oostenrijkers leverde naar mijn mening, voor ons numismaten, een van de mooiste reeksen munten op die onze contreien gekend hebben. Zo werd het monetaire systeem ook hervormd en terug gebaseerd op de Brabantse gulden van 20 stuiver, wat resulteerde in het slaan van gouden leeuwen van 14 gulden, zilveren leeuwen van 3 ^{1/2} gulden, hele en halve guldens en dubbele en enkel oorden.

GOUDEN LEEUW

Metaal: goud

Muntplaats: Brussel

- Vz:
- leeuw met zwaard en schild
 - onder de leeuw het jaartal 1790
 - omschrift "DOMINI EST REGNUM"

- Kz:
- wapens van de 11 provincies
 - omschrift "ET IPSE DOMINABITUR GENTIUM" + engelenhoofd

ZILVEREN LEEUW

Metaal: zilver

Muntplaats: Brussel

- Vz:
- leeuw met zwaard en schild
 - onder de leeuw het jaartal 1790
 - omschrift "DOMINI EST REGNUM"

- Kz:
- wapens van de 11 provincies
 - omschrift "ET IPSE DOMINABITUR GENTIUM" + engelenhoofd

GULDEN

Metaal: zilver

Muntplaats: Brussel

- Vz: (type 1) - klauwende leeuw
- onder de leeuw het jaartal 1790 met engelenhoofd
- omschrift "MON. NOV. ARG. PROV. FOED. BELG."
- Kz: (type 1) - twee handen die een pijlenbundel vasthouden
- onder de afbeelding "I FLOR"
- omschrift "IN UNIONE SALUS"

- Vz: (type 2) - klauwende leeuw
- onder de leeuw het jaartal 1790 met engelenhoofd
- omschrift "DOMINI EST REGNUM "
- Kz: (type 2) - twee handen die een pijlenbundel vasthouden
- onder de afbeelding "I FLOR"
- omschrift "ET IPSE DOMINABITUR GENTIUM" + engelenhoofd

TIEN STUIVERS

Metaal: zilver

Muntplaats: Brussel

- Vz: (type 1) - klauwende leeuw
- onder de leeuw het jaartal 1790 met engelenhoofd
- omschrift "MON. NOV. ARG. PROV. FOED. BELG."
- Kz: (type 1) - twee handen die een pijlenbundel vasthouden
- onder de afbeelding "X SOLS"
- omschrift "IN UNIONE SALUS"

- Vz: (type 2) - klauwende leeuw
- onder de leeuw het jaartal 1790 met engelenhoofd
- omschrift "DOMINI EST REGNUM "
- Kz: (type 2) - twee handen die een pijlenbundel vasthouden
- onder de afbeelding "X SOLS"
- omschrift "ET IPSE DOMINABITUR GENTIUM" + engelenhoofd

DUBBEL OORD

Metaal: koper

Muntplaats: Brussel

- Vz: - leeuw met staf en hoed

- Kz: - palmkrans met daarin tekst
- tekst "AD USUM FOEDERATI BELGII 1790" + engelenhoofd

OORD

Metaal: koper

Muntplaats: Brussel

Vz: - leeuw met staf en hoed

Kz: - palmkrans met daarin tekst

- tekst "AD USUM FOEDERATI BELGII 1790" + engelenhoofd

Bibliografie:

- *WINKLER PRINS-GESCHIEDENIS DER NEDERLANDEN*
- *auteur: Prof Dr. E.H. Kossman*
- *uitgave van Agon Elsevier 1977*
- *DE MUNTEN VAN BELGIE*
- *Auteurs: J. De Mey en G. Pauwels*
- *Uitgeverij Cultura Wetteren 1990*
- *ATLAS DER MUNTEN VAN BELGIE*
- *Auteur: H. Vanhoudt*
- *Uitgave van het EGMP 1996*
- *Website Wikipedia*